

СТ А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Огняна Маждракова-Чавдарова
за Дисертацията „Българското централно благотворително
общество. Структура и програма. (1876– 1877)“
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
на **Даниела Събева Вичкова**

Институт за исторически изследвания –БАН
Научна област: История на Българското възраждане

Даниела Вичкова е зачислена за редовен докторант на 1 окт.2011 г. (заповед на Директора на Института за исторически изследвания № 30 от 27.09.2011) с шифър 05.03.06 ; научен ръководител доц.д-р Огняна Маждракова-Чавдарова. Изпълнени са всички критерии според гл.ІІ, т. 3 и 4 и др. членове от Правилника за придобиване на научни степени.

През тригодишния срок на докторантурата Даниела Вичкова изпълни успешно утвърдената от НС индивидуална образователна и научна програма, следва два специализирани курса, полага предвидените изпити и същевременно участва в научния живот на Института. Подготвя доклади за две научни конференции – международна в Благоевград и национална конференция с международно участие в Русе. В резултат има три статии – две публикувани в издадените научни сборници. Под печат е и друга голяма нейна статия в сп.„Исторически преглед“. И трите публикации осветляват въпроси от темата на дисертацията. С тази тематика е свързан и изнесения от нея доклад по проекта „България – извори и документи“.

Основните усилия на Даниела Вичкова през последната година бяха насочени към написването на дисертационния труд. Правеше впечатление още от начало задълбочената ѝ работа с изворите в архивните фондове, това бе предпоставка да се справи с обемния и разпръснат в няколко архивохранилища изворов материал. При това тя проявява особен усет към анализа на конкретния документ, и по-важното използва възможността да обобщи сведенията, извлечени от документите във вид на таблици. Голямо предимство в тази насока ѝ дава отличната ѝ компютърна подготовка и професионалната ѝ работа в Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ като библиограф – експерт в Центъра за национална библиография и в Направлението за обработка на фондове.

Необходимо е да обърна внимание върху трудността на темата, която е многоаспектна. В дисертацията изследването е съсредоточено върху създаването, развитието, структурата и начина на функциониране на Българското централно благотворително общество (БЦБО), разгледани са и отделни насоки от неговата дейност, като в увода се правят уговорки за краткото изложение върху някои въпроси. Трудност поражда двойствената същност на БЦБО – формално благотворително общество със сложна структура, а фактически политическа организация (естествено политическите и конспиративни стъпки на членовете ѝ са отразени бегло в изворите) от тук и някои условни заключения. В досегашната литература, засягаща историята на тази последна българска доосвобожденска политическа организация, съществуват много спорни въпроси, както и различия в застъпените тези. По някои от тях Д.Вичкова взима отношение, в други случаи само излага преобладаващото виждане на специалистите, предвиждайки явно привличане на нови извори. Особеностите на темата бяха сериозно предизвикателство и изискваха системни и упорити усилия от страна на докторанта. Положителните резултати личат от представения труд, събрания богат материал, очертаната по-пълна фактологическа картина и конкретните приноси.

В дисертацията се изясняват предпоставките за учредяване на БЦБО, проследява се как Българското човеколюбиво настоятелство (БЧН от август 1875 г.) прераства – трансформира се в нова формация. Д.Вичкова подхожда с необходимата критичност към фрагментарните и често несигурни източници; коригира допускани от отделни автори грешки – напр. смесването на първото Човеколюбиво настоятелство с учреденото през юли 1876 г. БЧН на „старите“; разглежда инициативната роля на К.Цанков; уточнява поименно основателите на БЦБО и индивидуалното участие на всеки от тях. Приведени са допълнителни аргументи защо Славянските комитети и техния представител Вл.Йонин се ориентират към К.Цанков и започват тясно сътрудничество с кръга български дейци около него. В изложението са отделени доста страници за описване въведения ред в канцеларията и финансите на новосъздадената организация – читателят се запознава с устава, протоколите, двете касови книги, печата и пр. Подробният преглед отразява стремежа на ръководството да утвърди легитимността на БЦБО пред българската емиграция, пред румънското правителство и пред Славянските комитети, чиито пратеници тогава търсят за партньор представителна и дееспособна организация. Авторката прилага аналитичен подход и когато се спира на нападки в печата срещу БЦБО, дело на определен кръг емигранти, оспорващи правомощията му. Въз основа на конкретни сведения тя

разглежда спорния въпрос кой е ангажиран в тези атаки, плод на политически подбуди и интереси. Изказва обосновано предположение, но не избързва със заключение, което показва вискателност към източниците. Естествено и други въпроси в труда се нуждаят от още документи и допълнителен анализ. В някои моменти недостатъчно са пояснени идейните противоречия в средите на българската емиграция и е подценено съучастието на революционните сподвижници в подкрепа на БЦБО и нейните подделения. В бъдеще при по-нататъшната работа върху темата е желателно да се свърже по-добре дейността на БЦБО с протичащите събития, с историческия контекст. Тази бележка не намалява значимостта на постигнатото в Дисертацията. След обсъждането ѝ в секцията, в което участваха и външни хабилитирани лица, Д. Вичкова е внесла допълнителни корекции в духа на направените бележки.

Накратко при реализирането на Дисертацията не са допуснати нарушения. Трудът е добре структуриран и написан на ясен език. Авторефератът коректно отразява съдържанието, включително и приносите.

Обобщената в дисертационния труд информация обогатява представата за разглежданата политическа организация, също за мисиите и заслугите на К.Цанков, Ол.Панов, П.Енчев, П.Висковски, Д.П.Иванов, Ив.Вазов и пр. – нейни учредители и активни дейци. Направен е полезен анализ и опит за уточняване етапите при създаването и разгласяването на Политическата програма за решаване на българския въпрос. Открито е съавторството на К.Цанков и Димитър П.Иванов при нейното съставяне. Проучен е и е уточнен съставът и структурата на Централното общество в Букурещ, както и на клоновете на организацията в Румъния. Издирена е и обобщена информация за 27 български и чужди личности, избрани за почетни членове на БЦБО. Приведени са конкретни сведения за пълномощните участници в Народния събор. Съществени корекции обосновава Д.Вичкова и относно края на организацията, т.нар. саморазпускане на БЦБО.

В заключение: Дисертацията на Даниела Вичкова съдържа съществени научни резултати – допълва и уточнява досегашната представа в историческата литература за проучваната организация, благодарение на обобщения богат фактологически материал и съдържащите се в него приноси. Дисертационният труд показва, че авторът притежава необходимите теоретични познания по специалността и способност за самостоятелна изследователска работа.

Всичко казано до тук ми дава основание като член на Научното жури да гласувам положително за предложението да бъде присъдена на Даниела Вичкова образователната и научна степен „доктор”.

Доц.д-р Огняна Маждракова-Чавдарова